

Dorota Dziadosz

Szczecin, Uniwersytet Szczeciński

WIZERUNEK ROSJI I ROSJAN W POLSKICH MEMACH INTERNETOWYCH TRZY LATA PO AGRESJI ROSJI NA UKRAINĘ

The Image of Russia and Russians in Polish Internet Memes Three Years After Russia's Aggression Against Ukraine

ABSTRACT: The aim of this article is to analyze the image of Russia and Russians in Polish internet memes that have emerged following the outbreak of the full-scale Russian-Ukrainian war in February 2022. The study is based on the assumption that memes – as a form of contemporary online communication – serve not only a humorous function but also a symbolic and opinion-shaping one. In contemporary Polish internet memes, Russia is depicted as a brutal and merciless force destroying Ukraine and threatening Europe. The memes frequently compare Russia to Nazi Germany, while Putin is portrayed as a new Hitler. Numerous incidental memes also appear, functioning as ironic commentaries on current political and social events in Russia. The image of Russia and Russians that emerges from contemporary Polish internet memes radically differs from the representations of Russia and Russians embedded in Polish society prior to 2022.

KEYWORDS: memes, internet language, image of Russia, semiotics, contextual analysis

Wstęp

Memy internetowe to krótkie, często humorystyczne formy przekazu, które łączą obraz z tekstem i szybko rozprzestrzeniają się w sieci. Cechują się zwięzłością, ponieważ przekazują treść w uproszczonej, skondensowanej formie. Często zawierają odniesienia do znanych wydarzeń, stereotypów lub popkultury, wykazując silną intertekstualność. Charakterystyczny dla memów jest humor, ironia, sarkazm lub absurd, które służą komentowaniu rzeczywistości. Memy są łatwe do modyfikacji i rozpowszechniania, dzięki czemu mogą być wielokrotnie przekształcane i dostosowywane do nowych kontekstów.

Nie bez znaczenia jest też sposób, w jaki memy oddziałują na odbiorców. Często są swoistą grą z odbiorcą – sugestywnym przekazem, który ma rozbawić, zaskoczyć lub sprowokować określoną reakcję emocjonalną. Twórcy memów chętnie sięgają po kon-

trasty wizualne, nieoczywiste zestawienia i różne zabiegi językowe, by osiągnąć zamierzony efekt.

Memy pełnią również ważną funkcję społeczną – pozwalają użytkownikom Internetu na wyrażanie opinii, emocji i postaw, stając się częścią współczesnego dyskursu kulturowego i politycznego. W tym kontekście w memach odzwierciedlone zostają poglądy ich twórców oraz ich postrzeganie rzeczywistości, co pozwala np. na odtworzenie funkcjonującego w polskim społeczeństwie wizerunku Rosji i Rosjan.

Terminologia

Autorem pojęcia mem jest Richard Dawkins, który użył go po raz pierwszy w publikacji *Samolubny gen*¹. Autor pisze: „Tak jak geny rozprzestrzeniają się w puli genowej, przeskakując z ciała do ciała za pośrednictwem plemników lub jaj, tak memy propagują się w puli memów, przeskakując z jednego mózgu do drugiego w procesie szeroko rozumianego naśladownictwa”², tłumacząc w ten sposób analogię pomiędzy obydwojma pojęciami. Dawkins mówi o trzech cechach memów, analogicznych do właściwości genów: długowieczności, płodności oraz wierności kopiowania³.

Termin mem wywodzący się z teorii Richarda Dawkinsa został wykorzystany do zidentyfikowania zjawiska memu internetowego.

Samo pojęcie memu internetowego podlega ciągłym modyfikacjom. W różnych publikacjach przedstawiane są rozmaite jego definicje. *Słownik języka polskiego PWN* określa mem jako „chwytliwą porcję informacji, zwykle w formie krótkiego filmu, obrazka lub zdjęcia, na którym umieszczono jakiś tekst, rozpowszechnianą w Internecie”⁴.

Limor Shifman określa memy internetowe jako grupy cyfrowych elementów (np. obrazów, filmików, fraz), które są tworzone przez użytkowników i które przekształcają się w czasie dzięki aktywnemu udziałowi społeczności internetowej⁵. Z kolei Rob Brown definiuje mem jako jednostkę kulturową rozprzestrzeniającą się w Internecie. Mem internetowy jest jego zdaniem jednostką kulturową – często filmem wideo, obrazem lub historią, która rozprzestrzenia się szybko w sieci, przekazywana od osoby do osoby; jest propagacją pliku lub nawet linku poprzez pocztę elektroniczną, komunikatory internetowe, blogi lub serwisy społecznościowe. Treść memu z reguły opiera się na humorze, plotce lub wnikliwym spostrzeżeniu. Mem może być parodią, zaś niektóre memy inspirują parodie, które również stają się memami⁶. Wiktor Kołowiecki, polski badacz zajmujący się memami internetowymi, definiuje je jako zdigitalizowane jednostki informacji (tekst, obraz, film, dźwięk), które są rozpowszechniane drogą internetową, kopiowane, przetwarzane i publikowane w zmienionej formie. Podstawowym

¹ R. Dawkins, *Samolubny gen*, Warszawa 1996.

² Ibidem, s. 146.

³ R. Dawkins, *Samolubny...*, s. 147.

⁴ *Słownik języka polskiego PWN*, [w:] <https://sjp.pwn.pl/slowniki/mem.html> (20.02.2025).

⁵ L. Shifman, *Memes in Digital Culture*, MIT Press 2013, p. 41.

⁶ R. Brown, *Public Relations and the Social Web: How to Use Social Media and Web 2.0 in Communications*, New York 2009, p. 119.

pojęciem w tej definicji jest naśladownictwo, które w kontekście Internetu przybiera postać cyfrowej replikacji za pośrednictwem mediów społecznościowych. Zdaniem Kołowieckiego, memy stanowią swoiste szablony dla wyrażenia ekspresji, poglądów, lęków, opinii lub pragnień⁷.

Inna polska badaczka Małgorzata Kowalewska opisuje mem internetowy jako „zdigitalizowaną jednostkę informacji (obrazek, film, stronę internetową, hasło, hiperłącze), która rozprzestrzenia się w Sieci”⁸. Maciej Zaremba, natomiast, określa mem internetowy jako

dowolny fragment informacji, rozpowszechniany i powielany przy użyciu aktualnie funkcjonujących technologii komunikowania w Internecie (rozumianym jako globalna przestrzeń wirtualna). Może on przyjąć formę linku, materiału audio-wideo, obrazu/fotografii, całej strony internetowej, znacznika hash, frazy czy nawet pojedynczego słowa⁹.

Tematykę memów, a w szczególności ich wpływ na kształtowanie opinii publicznej porusza publikacja *Kreowanie sensów w komunikacji internetowej: mem, stereotyp, mit*¹⁰. Autorzy monografii podkreślają perswazyjny charakter przekazu memów, który wykorzystuje stereotypy oraz wskazują główne cechy memów, do których zaliczają zdolność replikacji oraz mutacji.

Podobne definicje przytaczają inni polscy badacze, np. Iwona Burkacka¹¹, Agnieszka Niekrewicz¹², Marcin Sieńko¹³, Magdalena Kamińska¹⁴, Wojciech Kułaga¹⁵, Jakub Sroka¹⁶, Marta Wójcicka¹⁷ czy Danuta Kępa-Figura¹⁸.

---

⁷ W. Kołowiecki, *Memy internetowe jako nowy język Internetu*, „Kultura i Historia” 2012, nr 21, [w:] <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/archives/3637> (21.02.2025).

⁸ M. Kowalewska, *O rozumieniu i o braku zrozumienia dla memów*, [w:] *E-gatunki. Dziennikarz w nowej przestrzeni komunikowania*, red. W. Godzic, Z. Bauer, Warszawa 2015, s. 183.

⁹ M. Zaremba, *Memy internetowe (2010-2011)*, „Media i Społeczeństwo” 2012, nr 2, s. 61.

¹⁰ A. Klimkiewicz, Ż. Śładkiewicz, M. Trendowicz, *Kreowanie sensów w komunikacji internetowej: mem, stereotyp, mit*, Gdańsk 2025.

¹¹ I. Burkacka, *Język memów internetowych*, [w:] *Polszczyzna w dobie cyfryzacji*, red. A. Hącia, K. Kłosińska, P. Zbróg, Warszawa 2020, s. 199-216.

¹² A.A. Niekrewicz, *Od schematyzmu do kreatywności. Język memów internetowych*, Gorzów Wielkopolski 2015.

¹³ M. Sieńko, *Demotywatory. Graficzne makra w komunikacji i kulturze*, [w:] *Komunikowanie (się) w mediach elektronicznych*, red. M. Filiciak, G. Ptaszek, Warszawa 2009, s. 127-145.

¹⁴ M. Kamińska, *Nieczne memy. Dwanaście wykładów o kulturze internetu*, Poznań 2011.

¹⁵ W. Kułaga, *Od demotywatorów do wideomemów na TikToku. Ewolucja memów internetowych*, Gdańsk 2024.

¹⁶ J. Sroka, *Obrazkowe memy internetowe*, Warszawa 2014.

¹⁷ M. Wójcicka, *Mem internetowy jako multimodalny gatunek pamięci zbiorowej*, Lublin 2020.

¹⁸ D. Kępa-Figura, *Mem (internetowy) jako nośnik narracji o świecie*, [w:] *Dyskursologiczne tezy i syntezy język – kultura – media prace ofiarowane prof. dr. hab. Maciejowi Kawce*, red. P. Planeta, R. Filas, Kraków 2019, s. 171-188.

Niewątpliwie wszystkie definicje memu internetowego określają jego formę (obraz, tekst, krótki film, link) i podkreślają szybkość jego rozprzestrzeniania się w Internecie, a w niektórych wskazuje się również na ich humorystyczny, ekspresywny charakter.

Material, cel i metoda opisu

Celem niniejszego artykułu jest analiza wizerunku Rosji i Rosjan w polskich memach internetowych, które pojawiły się po wybuchu pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej w lutym 2022 roku. Badanie opiera się na założeniu, że memy – jako forma współczesnej komunikacji internetowej – pełnią funkcję nie tylko humorystyczną, ale także symboliczną i opiniotwórczą. Umożliwiają one szybkie rozpowszechnianie emocji, ocen oraz uproszczonych narracji dotyczących bieżących wydarzeń politycznych i społecznych.

W analizie wykorzystane zostały następujące narzędzia i podejścia badawcze:

- a) Jakościowa analiza treści: zidentyfikowano najczęściej powtarzające się tematy i motywy (np. Putin jako agresor, rosyjska armia jako niekompetentna, Rosja jako państwo zacofane), oceniano ton przekazu (sarkastyczny, poważny, karykaturalny) oraz sposób przedstawiania postaci zbiorowych (Rosjanie jako naród, rosyjscy żołnierze itp.).
- b) Elementy analizy semiotycznej: badano używane symbole, ikony i znaki kulturowe (np. kolory flag, mundury, rekwizyty, odniesienia do historii czy popkultury) oraz sposób ich zestawiania w warstwie wizualnej.
- c) Analiza kontekstualna: uwzględniono kontekst społeczno-polityczny, w jakim memy powstają i są rozpowszechniane. Interpretowano memy jako część dyskursu narodowego, antyrosyjskiego oraz (niekiedy) rusofobicznego, a także jako narzędzie wyrażania emocji zbiorowych (strachu, złości, pogardy, żartu w obliczu traumy).

W niniejszych badaniach jako źródło materiału empirycznego wykorzystane zostały polskie strony internetowe: demotywatory.pl, memy.pl, kwejk.pl. Na wymienionych stronach zastosowano wyszukiwania Rosja oraz Rosjanie. Dzięki takiemu wyszukiwaniu wybrane zostały memy z wieloma hasztagami dotyczącymi Rosji i Rosjan, np.: #rosja, #rosjanie, #rosjanki, #rosjaxd, #rosjatostanumyslu, #putin rosja, #wojna rosja NATO, #rosja atakuje Ukrainę, #wojna ukraina rosja, #zla rosja itd. Wyniki wyszukiwania ograniczone zostały do lat 2022-2025. Po zastosowaniu na wybranych stronach powyższego wyszukiwania zebrano materiał liczący około 4100 memów. Odfiltrowanie memów-filmów oraz memów, które nie dotyczyły *stricto* Rosji i Rosjan, ograniczyło materiał badawczy do ponad 2500 memów.

Analiza zebranego materiału empirycznego dotyczącego wizerunku Rosji i Rosjan, a także badanie językowych środków wyrazu wykorzystywanych przez twórców memów internetowych, umożliwi rekonstrukcję dominujących wśród polskiego społeczeństwa postaw politycznych, sposobów postrzegania rzeczywistości społeczno-politycznej – w szczególności związanej z Rosją i jej działaniami na arenie międzynarodowej – oraz pozwoli zidentyfikować utrwalone w polskim społeczeństwie stereotypy.

Rosja i Rosjanie w polskich memach internetowych

W celu ukazania zmian w postrzeganiu Rosji i Rosjan po rozpoczęciu rosyjskiej agresji na Ukrainę jako kontekst analizy zebranego materiału empirycznego wykorzystano wizerunek Rosji i jej obywateli wyłaniający się z memów internetowych pochodzących z lat 2018-2019. Został on przedstawiony w publikacji dotyczącej wizerunku Rosji i Rosjan w polskich memach przed wybuchem wojny¹⁹. Obecne badania skoncentrowane zostały na ukazaniu radykalnych zmian w sposobie postrzegania Rosji i Rosjan w polskich memach, które pojawiły się w przestrzeni internetowej po wybuchu wojny.

W memach sprzed wybuchu wojny Rosja ukazywana była jako kraj osobliwy, pełen niekonwencjonalnych, często absurdalnych rozwiązań technologicznych, natomiast Rosjanie przedstawiani byli jako ekscentryczni, z wyraźnym akcentem na stereotypowe skojarzenia z nadużywaniem alkoholu. Ponadto, rozpowszechnione były uproszczone wyobrażenia dotyczące urody Rosjank, wysokiego poziomu przestępczości, ubóstwa na rosyjskiej prowincji oraz obecności niedźwiedzi w przestrzeni codziennego życia. Zaskakującym aspektem ówczesnych materiałów jest stosunkowo łagodne, a nawet pobłażliwe ukazywanie postaci Władimira Putina, który – zamiast być obiektem krytyki – częściej stawał się bohaterem humorystycznych, ironicznych komentarzy dotyczących jego stylu przywództwa. Podobna tendencja dotyczyła także innych przedstawień Rosji i Rosjan: dominował w nich ton satyryczny i lekki, nierzadko nacechowany akceptacją, a nawet sympatią wobec przedstawianych zjawisk²⁰.

Od momentu wybuchu wojny w lutym 2022 roku postrzeganie Rosji i Rosjan w Polsce uległo diametralnej zmianie. Zmiana ta bardzo wyraźnie odzwierciedla się w powstających od tego czasu memach. Memy dotyczące Rosji i Rosjan nader często przybierają formę krytyki rosyjskiej inwazji na Ukrainę, przedstawiając Rosję jako państwo agresywne i niebezpieczne, a Rosjan jako społeczeństwo bezwolne, nierozumne, zmanipulowane lub zastraszone i ślepo popierające politykę Putina.

Współczesne memy odnoszące się do Rosji i Rosjan w przeważającej mierze przedstawiają rosyjskich żołnierzy jako sprawców zbrodni wojennych i aktów przemocy, zaś Władimir Putin najczęściej ukazywany jest jako autorytarny przywódca lub bezpośrednio porównywany do zbrodniarzy wojennych znanych z historii XX wieku, zwłaszcza z okresu nazizmu. Równolegle funkcjonuje także niewielka liczba memów reprodukcją utrwalone w polskiej kulturze stereotypy dotyczące Rosji i Rosjan, odnoszące się do ich mentalności, stylu życia oraz warunków społeczno-gospodarczych.

Zgromadzony materiał empiryczny podzielony został na grupy ze względu na zakres tematyczny, a następnie poddany analizie jakościowo-semiotycznej i kontekstualnej.

Wyróżniono następujące grupy memów:

1. Memy dotyczące W. Putina i jego polityki.
2. Memy dotyczące armii rosyjskiej i jej uzbrojenia.

---

¹⁹ D. Dziadosz, *Wizerunek Rosji i Rosjan w polskich memach internetowych*, „Heteroglossia – Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2022, nr 12, s. 109-127.

²⁰ Ibidem.

3. Memy dotyczące rosyjskiej symboliki wojennej.
4. Memy dotyczące sankcji nakładanych na Rosję.
5. Memy akcydentalne odnoszące się do:
  - a) puczu J. Prigożyna
  - b) wyborów prezydenckich w Rosji
  - c) katastrofy azerbejdżańskiego samolotu
6. Memy dotyczące stosunków rosyjsko-amerykańskich.
7. Memy dotyczące zacofania technologicznego Rosji.
8. Memy przedstawiające biedę rosyjskiej prowincji.
9. Memy przedstawiające rosyjskie absurdy.

W oparciu o najbardziej reprezentatywne memy i przy zastosowaniu omówionej powyżej metodologii, w niniejszych rozważaniach przeanalizowane zostaną wyróżnione grupy.

Memy dotyczące W. Putina i jego polityki

W zgromadzonym materiale badawczym bardzo wiele jest memów, w których bezpośrednio lub pośrednio krytykowany jest prezydent Rosji i prowadzona przez niego polityka. Nader często powstają memy, w których zdjęcie W. Putina zestawiane jest z wizerunkiem A. Hitlera, np.:

Rys. 1

Źródło: demotyatory.pl

Rys. 2

Źródło: kwejk.pl

Rys. 3

Źródło: demotyatory.pl

Pierwszy mem przedstawia Putina w mundurze stylizowanym na hitlerowski (ze zmodyfikowaną opaską zawierającą sierp i młot zamiast swastyki). Twarz została wklejona na ciało z przemówienia Hitlera, gest sugeruje typową nazistowską ekspresję retoryczną. Napisy: „Bloody-мир” (gra słów: „Bloody-mir” = „krwawy pokój”) oraz „Putler” (kontaminacja słów „Putin” i „Hitler”) wzmacniają sugestię, że Putin jest współczesnym odpowiednikiem Hitlera. Mem ma wyraźnie satyryczny i potępiający charakter. Użycie krwistego tonu czcionki oraz skojarzeń z totalitaryzmem i agresją ma na celu demonizację rosyjskiego przywódcy, który postrzegany jest jako tyran, agresor i zbrodniarz wojenny.

W drugim memie zdjęcia Władimira Putina i Adolfa Hitlera są zestawione w sposób symetryczny. Obaj politycy uśmiechają się, co tworzy niepokojący efekt „normalizacji” ich postaci. Nadpisany tekst głosi: „Obaj zostali wybrani w wolnych wyborach. Na obu głosowali ludzie z własnej woli”. Mem wykorzystuje ironię – sugeruje, że demokratyczne procedury mogą prowadzić do objęcia władzy przez tyranów. Przekaz podważa legitymizację władzy Putina oraz uświadamia, że poparcie społeczne nie zawsze oznacza moralną słuszność przywódcy. Mem odnosi się do dyskusji o autorytaryzmie, który może wyrastać w demokratycznych warunkach. W polskim kontekście może również pełnić funkcję ostrzeżenia przed ślepym zaufaniem do liderów. W tle obecna jest sugestia manipulacji społeczeństwem (propaganda, kontrola mediów, fałszerstwa wyborcze).

Trzeci mem przedstawia zdjęcie stylizowane na starą fotografię rodzinną, z wklejonymi twarzami Putina jako dziecka, Hitlera jako matki i Stalina jako ojca. Zastosowano efekt postarzania zdjęcia, aby nadać mu charakter „dokumentalny”. To mem pełen czarnego humoru i sarkazmu. Ma charakter symboliczny – sugeruje, że Putin jest „dzieckiem” Hitlera i Stalina, czyli dwóch największych totalitarnych dyktatorów XX wieku. Przekaz memu jest przejrzysty: Putin to spadkobierca totalitaryzmów, przemocy i zbrodni. Mem ten wpisuje się w kulturowe potępienie totalitaryzmu, będąc równocześnie formą psychologicznej delegitymizacji Putina. W Polsce, gdzie pamięć o zbrodniach III Rzeszy i ZSRR jest szczególnie żywa, zestawienie to ma bardzo silny wydźwięk emocjonalny.

Inne memy operują zestawieniem wizerunków obu postaci, ukazując je w analogicznych pozach, scenach lub sytuacjach, np.:

Rys. 4
Źródło: kwejk.pl

Rys. 5
Źródło: memy.pl

Mem nr 4 przedstawia zestawienie dwóch zdjęć: po lewej stronie widzimy Hitlera wykonującego salut nazistowski, po prawej – Putina z ręką uniesioną w podobnym geście. Całość opatrzona jest podpisem „Gdy widzicie się z ziomkiem po dwóch stronach ruchliwej ulicy”, co stanowi przykład ironii polegającej na zestawieniu brutalnej symboliki historycznej z codzienną sytuacją. Gest uniesionej ręki, który w przy-

padku Hitlera ma jednoznaczne konotacje faszystowskie, zostaje tu przekształcony w żart o pozdrawianiu kolegi przez ulicę. Taki zabieg prowadzi do humorystycznej trywializacji przemocy, która w tym przypadku pełni funkcję ironicznego komentarza politycznego. Obraz Putina obok Hitlera sugeruje nie tylko wizualne, lecz także ideologiczne powiązanie – to jasny sygnał krytyki, w której Putin jest przedstawiony jako kontynuator autorytarnych wzorców.

Piąty mem ukazuje Putina i Hitlera przemawiających do tłumu. Obaj przedstawieni są w dynamicznych, emocjonalnych pozach. Mimiką, gestami i kompozycją zdjęcia przypominają sobie nawzajem. Hitler, jako figura jednoznacznie zła w kulturze europejskiej, zostaje tu zestawiony z Putinem, co ma na celu przeniesienie tej symboliki na współczesną postać polityczną. Porównanie to nie jest neutralne, jest świadomym zabiegiem estetycznym i ideologicznym, który ma przekonać odbiorcę o zbliżonym charakterze politycznym i moralnym obu postaci. W tle tego obrazu znajduje się także odniesienie do propagandy – zarówno Hitler, jak i Putin korzystali z masowych wieców, silnych emocji i kultu jednostki w budowaniu swojego wizerunku.

Oba memy działają na zasadzie konfrontacji wizualnej i ideologicznej. Operują czarnym humorem, ironią oraz zestawieniem symboli, które mają silny ładunek emocjonalny. Ich zadaniem nie jest obiektywna analiza polityczna, lecz raczej stworzenie uproszczonego, a przy tym, wyrazistego komunikatu sprzeciwu wobec działań Putina. Są to przykłady memetycznego oporu, który wykorzystuje siłę obrazu i groteski jako formę walki z autorytaryzmem.

W kolejnych memach wykorzystane zostało zdjęcie Putina siedzącego przy bardzo długim stole. Por.:

Rys. 6

Źródło: memy.pl

Rys. 7

Źródło: demotywatory.pl

Rys. 8

Źródło: demotywatory.pl

W memie nr 6 zastosowano zabieg przeniesienia sytuacji politycznej na grunt znany z życia codziennego, a konkretnie ze szkolnych realiów. „Ostatnia ławka” to wyrażenie przywołujące typową szkolną sytuację, w której nauczyciel upomina uczniów z tyłu klasy. Taki zabieg semiotyczny opiera się na komicznej analogii: potężny przywódca Rosji zostaje przedstawiony jako nauczyciel z klasą niesfornych uczniów, co dekonstruuje jego autorytet i przedstawia go w absurdalnym świetle. Semiotycznie mamy tu do czynienia z wyraźnym dysonansem statusowym – majestatyczna przestrzeń władzy zostaje zestawiona z infantylnym kontekstem. To zabieg typowy dla memetyki: ope-

rowanie kontrastem między wysokim statusem postaci a niskim, wręcz żartobliwym językiem, który służy ośmieszeniu.

Kolejny mem posługuje się absurdem i ironią w czystej postaci. Wyjaśnienie tak poważnego aktu politycznego jak inwazja na sąsiedni kraj zostaje zredukowane do trywialnego problemu przestrzennego. Zastosowanie pozornie logicznego, lecz groteskowego uzasadnienia (braku miejsca na stół) obnaża nedorzeczność propagandowych narracji, jakie pojawiają się w politycznym dyskursie. Semiotycznie stół staje się tu metonimią władzy imperialnej – jego długość symbolizuje ekspansję, dominację, potrzebę dystansu. Ironia polega na tym, że ta „wielkość” staje się śmiesznym balastem, który rzekomo skłania do agresji. Memy tego typu podważają racjonalność argumentacji Kremla poprzez groteskowe przejawienie.

W ósmym memie autor odnosi się do prób mediacji między Rosją a Ukrainą, wskazując na techniczną przeszkodę, która w rzeczywistości jest tylko pretekstem dla humorystycznej pointy. Przestrzeni fizycznej zostaje nadane absurdalne znaczenie polityczne – niemożność porozumienia tłumaczona jest brakiem mebla odpowiednich rozmiarów. Stół ponownie gra rolę nośnika znaczeń: jego długość przestaje być tylko fizyczną cechą, a staje się znakiem dystansu dyplomatycznego, chłodu i braku gotowości do kompromisu.

Memy dotyczące armii rosyjskiej i jej uzbrojenia

W memach powstających po wybuchu wojny bardzo często ośmieszana jest również armia rosyjska. Twórcy memów wyśmiewają braki w wyposażeniu wojska, przestarzałość sprzętu, złą organizację, niekompetencję. Por:

Rys. 9

Źródło: demotywatory.pl

Rys. 10

Źródło: demotywatory.pl

Rysunek nr 9 przedstawia żołnierza jadącego na rowerze, który ciągnie wózek z drugim żołnierzem trzymającym atrapę karabinu. Napis „Rosyjska piechota zmotoryzowana” wywołuje natychmiastowy dysonans, ponieważ użycie słowa „zmotoryzowana” sugeruje zaawansowanie techniczne, tymczasem zestawienie tego z rowerem i dziecięcym wózkiem staje się nośnikiem ironii. Semiotycznie mamy tu wyraźną grę

znaczeń. Rower jako symbol prostoty i prymitywnego środka transportu zostaje zestawiony z ideą militarnej potęgi. Strój wojskowy zachowuje pewną powagę, ale kontekst użycia pojazdu ją niweluje. Obraz staje się karykaturą armii – żołnierze wydają się groteskowo niegroźni, wręcz śmieszni. Mem odnosi się do doniesień o problemach logistycznych i technicznych rosyjskiego wojska w trakcie inwazji na Ukrainę, w tym o brakach w sprzęcie, paliwie czy nowoczesnym uzbrojeniu. Jest to forma krytyki przedstawiona przez hiperbolizację i wizualną parodię.

Fotografia z kolejnego memu przedstawia porzucony lub uszkodzony czołg stojący do góry gąsienicami. Napis informuje, że czołg „udaje martwego po wykryciu zbliżającego się traktora” i jest rzekomo wyposażony w AI. Jest to odniesienie do internetowych żartów z początków wojny, gdy ukraińscy rolnicy holowali porzucone rosyjskie czołgi. Semiotycznie mamy tu dwie warstwy: obraz ukazuje fizyczną bezradność maszyny wojskowej (co samo w sobie jest znaczące), a tekst nadaje temu nową interpretację – antropomorfizuje technologię, sugerując, że czołg „symuluje” śmierć jak przestraszone zwierzę. Użycie „AI” dodaje kolejny wymiar absurdu: coś, co ma być szczytem techniki wojennej, staje się obiektem żartu o dziecinny zachowaniu. Kontekst memu osadzony jest w szerokim zjawisku internetowego folkloru wojennego – viralowych filmów i zdjęć ukazujących niezdarność i dezorganizację rosyjskich sił zbrojnych. W tym przypadku czołg staje się nie symbolem siły, ale strachu i kapitulacji, nawet wobec cywilów.

Braki wyposażenia rosyjskiej armii wyśmiewane są również w memach dotyczących moskiewskich parad z okazji Dnia Zwycięstwa 9 maja, Wspólnym mianownikiem tych memów jest satyryczne podważenie militarnej i politycznej pozycji Rosji poprzez wyśmianie jej zasobów wojskowych, zwłaszcza w kontekście wojny w Ukrainie, np.:

Rys. 11
Źródło: memy.pl

Rys. 12
Źródło: demotywatory.pl

Rys. 11 przedstawia żołnierzy rosyjskich maszerujących podczas parady zwycięstwa. Zamiast prawdziwych pojazdów ciągną oni atrapy czołgów wykonane z desek i pomalowane na zielono. Na trybunie znajduje się postać przypominająca Putina, salutująca znad rosyjskiej flagi i napisu „Victory Day”. Głównym znakiem jest tu kontrast między realnym sprzętem wojskowym a atrapami. Czołgi z desek symbolizują upadek rosyjskiej potęgi militarnej i stanowią wizualną metaforę propagandowego

poзору siły. Żołnierze zamiast demonstrować potęgę, odgrywają teatr wojenny dla kamery. Litera „Z” pojawiająca się na czołgach w tle podkreśla odniesienie do inwazji na Ukrainę, stając się znakiem aktualnego konfliktu.

W dwunastym memie przedstawiony jest zabytkowy radziecki czołg T-34 biorący udział w paradzie z okazji 9 maja w Moskwie. Napis sugeruje, że jest to „ostatni działający ruski czołg”. Pod spodem znajduje się ironiczna konstatacja: „Rosja chwali się swoim najnowszym sprzętem... z muzeum”. Semiotycznie kluczowy jest tu symbol T-34 – pojazdu, który odegrał ważną rolę w czasie II wojny światowej i do dziś funkcjonuje jako ikona zwycięstwa nad nazizmem. W kontekście memu ten sam czołg zostaje jednak ukazany jako rekwizyt przeszłości, którego obecność na paradzie ma nie gloryfikować, lecz kompromitować współczesne zdolności wojskowe Rosji. Zabieg ten przekształca relikwie zwycięstwa w dowód słabości.

Liczne memy ironicznie komentują grabieże dokonywane przez rosyjskich żołnierzy w czasie wojny w Ukrainie. Ich wspólnym celem jest ośmieszenie i zdyskredytowanie rosyjskiej armii, poprzez przedstawienie jej nie jako militarnej potęgi, lecz jako prymitywnej, złodziejskiej siły okupacyjnej. Por.:

Rosyjskie tradycje wojskowe

Dziadek

Ojciec

Syn

kwejk.pl

Rys. 13

Źródło: kwejk.pl

ROSYJSCY ŻOŁNIERZE NIOSĄ POKÓJ

kwejk.pl

Rys. 14

Źródło: kwejk.pl

Mem nr 13 zestawia trzy zdjęcia żołnierza w mundurze, trzymającego różne typy telewizorów: starszy, kineskopowy (dziadek), późniejszy CRT z dużym ekranem (ojciec) i nowoczesny, płaski telewizor (syn). Tekst sugeruje istnienie rodzinnej, pokoleniowej „tradycji” wojskowej. Mamy tu do czynienia z ironią opartą na odwróceniu znaczenia słowa „tradycja”. Zamiast honoru, służby czy patriotyzmu, tradycja zostaje zredukowana do systematycznego szabru sprzętu RTV. Przejście od jednego pokolenia do następnego symbolizuje nie tylko ciągłość zachowań, ale też ich niezmienną, niską moralnie jakość. Żołnierz uśmiechnięty, dumny z łupu, zostaje przedstawiony jako typowy „reprezentant armii”, co ośmiesza jej etos.

Na ilustracji nr 14 widzimy obraz stylizowany na rysunek, który przedstawia żołnierzy rosyjskich w zielonych mundurach niosących nie broń czy sprzęt wojskowy, lecz telewizor, lampę, sofę i inne przedmioty domowego użytku. Na dole znajduje się podpis: „Rosyjscy żołnierze niosą pokój”. Użycie hasła „niosą pokój” jest tu oczywiście przewrotne – żołnierze nie niosą pokoju w sensie ideologicznym, ale dosłownie wynoszą cudze rzeczy, co staje się nośnikiem ironicznej treści. Mem jest więc kalam-

burem opartym na dwóch znaczeniach wyrazu „pokój”. Rysunkowa, niemal dziecinna forma graficzna kontrastuje z brutalnością przekazu – to zabieg często stosowany w satyrze, który potęguje absurd i dezaprobatę. Kontekstowo mem komentuje propagandową narrację Rosji, która przedstawiała swoje działania w Ukrainie jako „operację pokojową” i „wyzwolenie”. Autor memu poprzez groteskową wizualizację pokazuje, co faktycznie „niosą” rosyjscy żołnierze – nie pokój, lecz kradzione dobra.

W innych memach wyśmiewana jest głupota i brak profesjonalizmu rosyjskich żołnierzy. Por.:

Rys. 15
Źródło: memy.pl

Rys. 16
Źródło: demotywatory.pl

Grafika nr 15 przedstawia młodego mężczyznę w wojskowym mundurze, który próbuje odpalić papierosa za pomocą zapalniczki oraz napis: „To jest Aleksiej. Jest odpowiedzialny za zniszczenie 30 rosyjskich czołgów. Aleksiej jest najgorszym mechanikiem w rosyjskiej armii”. Mem bazuje na odwróceniu oczekiwania: początkowy tekst sugeruje bohaterski czyn – zniszczenie dużej liczby czołgów – co naturalnie kojarzy się z zasługami wojennymi. Druga część ujawnia, że to nie przeciwnik, lecz własny żołnierz przyczynił się do strat przez nieudolność, a nie odwagę. Z perspektywy kontekstualnej mem dotyczy często omawianych w mediach przykładów awarii, błędów technicznych i złego stanu technicznego rosyjskiego sprzętu militarnego. Wykorzystuje również internetową formułę tzw. „antybohatera” – postaci, która odnosi sukces przez przypadek lub własną niekompetencję. To sposób na podważenie mitu o sprawności rosyjskiej armii nie frontalnym atakiem, ale drwiną z jej wewnętrznych słabości.

Kolejny mem ukazuje dwóch żołnierzy, którzy na plaży przenoszą obiekt przypominający pocisk artyleryjski lub niewybuch. Obrazowi towarzyszy tekst w formie dialogu: „- A jak wybuchnie?” i odpowiedź: „- Spokojnie, mam drugą”. W warstwie językowej zastosowano ironię i absurd – reakcja jednego z bohaterów memu całkowicie przeczy logice i zdrowemu rozsądkowi. Zamiast strachu pojawia się nonszalancka odpowiedź, która stanowi główną oś humorystyczną przekazu. Humor polega na skonstruowaniu poważnego zagrożenia z całkowicie nieadekwatną, beztróską reakcją. Pojawia się tu krytyka niekompetencji, z jaką jest postrzegane rosyjskie wojsko.

Memy dotyczące rosyjskiej symboliki wojennej

Kolejną grupę stanowią memy porównujące symbole putinowskiej Rosji do symboli faszystowskich Niemiec. Memy tego typu stanowią jeden z najbardziej bezpośrednich przykładów wizualnego porównania Rosji z nazistowskimi Niemcami, co jest częstym zabiegiem w sferze satyrycznej i propagandowej narracji antyrosyjskiej po inwazji na Ukrainę w 2022 roku. Por.:

Rys. 17
Źródło: memy.pl

Rys. 18
Źródło: demotywatory.pl

Mem nr 17 to zestawienie dwóch fotografii. Górna przedstawia żołnierzy ustawionych w kształcie swastyki. Dolna, podpisana „Russia – 2022”, pokazuje grupę ludzi (prawdopodobnie dzieci lub uczniów), ustawionych w śniegu w kształcie litery „Z” – symbolu kojarzonego z inwazją Rosji na Ukrainę. Semiotycznie mamy tu bezpośrednie zestawienie dwóch ideogramów totalitaryzmu: swastyki jako symbolu nazizmu i litery „Z” jako nieoficjalnego, wojennego znaku putinowskiej Rosji. To zestawienie jest celowo silnie emocjonalne – ma wywołać natychmiastowe skojarzenie między ideologiami, przedstawiając współczesną Rosję jako spadkobierczynię nazizmu w jego symbolicznym, represyjnym wymiarze. Kontekstualnie mem odnosi się do wydarzeń z 2022 roku, kiedy to w różnych częściach Rosji organizowano inscenizacje patriotyczne z udziałem dzieci i młodzieży ustawianych w formacje litery „Z”. W oczach Zachodu były to działania o charakterze indoktrynacyjnym, odbierane jako niepokojąco podobne do praktyk z czasów III Rzeszy.

W kolejnym memie widzimy rosyjską flagę, na której zamiast godła pojawia się znak „Z” stylizowany na swastykę. Pod obrazem znajduje się podpis: „Wojna rozpoczęła się 24 lutego, w tym samym dniu, 102 lata wcześniej powstała NSDAP, przypadek?”. Treść sugeruje, że data rosyjskiej inwazji – 24 lutego 2022 – nieprzypadkowo zbiega się z datą założenia niemieckiej partii nazistowskiej w 1920 roku. Mem ten

posługuje się symboliczną konstrukcją przypadkowego, ale znaczącego zbiegu dat, co nadaje wydarzeniu charakter przeznaczenia lub wzoru historycznego. Semiotycznie mamy tu przekształcenie narodowego symbolu Rosji w coś głęboko kompromitującego. Połączenie flagi i znaku „Z” tworzy zupełnie nową, oskarżającą tożsamość wizualną. Hasło „Nowa flaga Rosji” w tym kontekście działa nie jako opis, lecz jako oskarżenie i diagnoza moralna.

Memy dotyczące sankcji nakładanych na Rosję

Licznie powstają również memy odnoszące się do obecnej sytuacji rosyjskiej gospodarki oraz sankcji nałożonych na Rosję przez kraje UE i Stany Zjednoczone. Por.:

Rys. 19

Źródło: demotywatory.pl

Rys. 20

Źródło: demotywatory.pl

Mem nr 19 przedstawia zdjęcie Władimira Putina z ironicznym uśmiechem, a pod nim napis: „Sankcje srancje”. Pod spodem znajduje się komentarz odwołujący się do danych Bloomberg Economics, według których Rosja w danym roku miała zarobić 321 miliardów dolarów na eksporcie energii, co stanowiło wzrost o ponad jedną trzecią względem roku poprzedniego. Semiotycznie ten mem jest bardzo prosty: wyraz twarzy Putina koresponduje z kpiącym tonem tytułu, co nadaje całości zabarwienie sarkastyczne i defetystyczne. Słowo „srancje” to celowa, wulgarna zbitka słowna, która kwestionuje skuteczność „sankcji”, sugerując, że nie robią one na Rosji większego wrażenia. Całość opiera się na sprzeczności między oczekiwanym efektem sankcji a rzeczywistością ekonomiczną. Autor obrazu sugeruje, że sankcje są iluzoryczne, nieskuteczne lub wręcz przeciwnie skuteczne, bo rosyjska gospodarka, zwłaszcza w sektorze energetycznym, nadal generuje gigantyczne dochody.

Na rysunku nr 20 widzimy rękę nalewającą brązowy płyn z dużego kotła do prostych szklanek ustawionych w rzędzie. Zdjęcie wygląda na wykonane w placówce zbiorowego żywienia, przypominającej kantinę lub stołówkę z czasów radzieckich. Podpis głosi: „Starbucks w Rosji”. Obraz wykorzystuje kontrast pomiędzy marką globalnego luksusu a przasną rzeczywistością zastępczą. Marka Starbucks, znana z dobrych kaw i eleganckiego stylu, zostaje tutaj zderzona z siernięzną, „postkomunistyczną” alter-

natywą. Użycie lokalnego kotła, braku estetyki i taniego szkła staje się symbolicznym upadkiem standardów i zarazem wyśmianiem prób zastąpienia zachodniego stylu życia przez rosyjskie odpowiedniki. Kontekst memu to masowe wycofanie się zachodnich marek z Rosji po rozpoczęciu wojny, w tym również Starbucks, który oficjalnie opuścił rosyjski rynek w 2022 roku. W miejsce zagranicznych marek zaczęto tworzyć rosyjskie substytuty, często niższej jakości, co w mediach społecznościowych stało się obiektem licznych żartów i memów.

Memy akcydentalne

Memy tego typu stanowią reakcję, komentarz dotyczący jakiegoś konkretnego wydarzenia. Polskie memy akcydentalne dotyczące Rosji skupiają się wokół kilku wydarzeń. Przedstawione zostaną one w porządku chronologicznym.

a) Pucz Prigożyna

Pierwsza grupa to memy odnoszące się do działalności Grupy Wagnera – rosyjskiej prywatnej formacji wojskowej – oraz do jej przywódcy Jewgienija Prigożyna i głośnego buntu przeciwko rosyjskiemu dowództwu w czerwcu 2023 roku. Przekaz tych obrazów opiera się na ironii, ośmieszaniu dezorganizacji w armii rosyjskiej i ukazaniu absurdów wewnętrznych konfliktów władzy. Por.:

Rys. 21
Źródło: kwejk.pl

Rys. 22
Źródło: demotywatory.pl

Na mem nr 21 składają się dwie sceny rozmowy Putina z rosyjskim generałem. W pierwszym kadrze pada pytanie: „Jak sytuacja na froncie?”. Generał odpowiada: „Grupa Wagnera zdobyła kolejne miasto”. Na pytanie „A zła?” odpowiada: „To rosyjskie miasto”. Ten mem opiera się na klasycznym mechanizmie dowcipu dwuczło-

nowego – dobra i zła wiadomość. Jednak jego treść wyśmiewa nie tylko samą Grupę Wagnera, ale wewnętrzne absurdy rosyjskiej polityki militarnej – sytuację, w której paramilitarna formacja, działająca teoretycznie w interesie Rosji, zaczyna zagrażać samej Rosji. W warstwie wizualnej kluczowa jest mimika – twarz generała jest poważna, co kontrastuje z absurdem przekazu i podkreśla komizm sytuacyjny.

Kolejna grafika przedstawia Jewgienija Prigożyna siedzącego w wojskowym ubraniu na wersalce, w przygarbionej pozycji. Tekst mówi: „Ale zachlałem, nic nie pamiętam, mam nadzieję, że nic nie odwaliłem głupiego”. Pod spodem znajduje się dopisek wyjaśniający, że pucz Grupy Wagnera trwał ledwie jedną dobę. Semiotycznie mem działa na dwóch poziomach. Po pierwsze, deheroizuje Prigożyna, który w rosyjskich mediach przedstawiany był jako twardy, brutalny dowódca. Tutaj staje się on postacią komiczną, wręcz żenującą – przypominającą kogoś „po imprezie”, kto nie pamięta swoich czynów. Po drugie, redukuje skalę puczu do pijackiego wybryku, co całkowicie podważa jego powagę i polityczne znaczenie.

b) Wybory prezydenckie w Rosji

W dniach 15-17 marca 2024 r. odbyły się wybory prezydenckie w Rosji. Stały się one tematem wielu memów. Por.:

Rys. 23
Źródło: kwejk.pl

Rys. 24
Źródło: kwejk.pl

Mem nr 23 przedstawia Władimira Putina siedzącego przy stole i wpatrującego się w dokument, co wygląda na poważną chwilę skupienia. Napis głosi: „Putin zastanawiający się, jakim wynikiem ma wygrać”. To klasyczny przykład memu bazującego na krytyce farsy wyborczej. Użycie słów „jakim wynikiem ma wygrać” ujawnia ironię – chodzi nie o to, czy wygra, ale z jakim wynikiem jego wygrana będzie wyglądać „naturalnie” lub „imponująco”. W tym ujęciu wybory nie są demokratycznym procesem, lecz spektaklem zaplanowanym odgórnie, a Putin występuje jako jego reżyser. Semiotycznie, pozornie neutralna scena biurokratyczna (czytanie dokumentu) zostaje naładowana politycznym znaczeniem: to obraz prezydenta jako człowieka manipulującego faktami.

Rysunek nr 24 zawiera dwie wypowiedzi przypisane Putinowi – górną: „Nasza wielowiekowa tradycja gwarantuje wszystkim obywatelom wolność wypowiedzi” i dol-

ną: „Oczywiście, kwestią otwartą pozostaje wolność po wypowiedzi”. Obie frazy są sarkastyczne i głęboko ironiczne. Pierwsza sugeruje oficjalną, deklaracyjną linię propagandową, że Rosja jest krajem szanującym wolność słowa. Druga, jako komentarz, demaskuje fałsz tej deklaracji, wskazując, że rzeczywisty problem nie leży w samym mówieniu, lecz w represjach, które mogą po nim nastąpić. Mem ten działa na zasadzie dysonansu między oficjalną retoryką a realną praktyką polityczną. Twarz Putina – najpierw neutralna, potem z ironicznym uśmiechem – dopełnia satyrycznego przekazu, pokazując, że sam jest świadomy tej dwuznaczności i wręcz ją aprobuje.

c) Katastrofa azerbejdżańskiego samolotu

Katastrofa samolotu, która miała miejsce 25 grudnia 2024 roku stała się impulsem do powstania kolejnych memów, np.:

Rys. 25
Źródło: kwejk.pl

Rys. 26
Źródło: kwejk.pl

Mem po lewej stronie przedstawia uszkodzoną część samolotu z podpisem: „Rosjanie poinformowali, że azerbejdżański samolot zderzył się z rosyjskim gołębkiem pokoju”. Mamy tu bardzo wyraźny kontrast symboliczny – zniszczony samolot (znak tragedii, przemocy) zostaje zestawiony z „gołębkiem pokoju”, który w tradycji ikonograficznej symbolizuje pokój, niewinność i nadzieję. Efekt humorystyczny wynika z brutalnej sprzeczności pomiędzy łagodnością tego symbolu a rzeczywistością zniszczenia. Przekaz memu dotyczy więc manipulacji informacją i unikania odpowiedzialności przez Rosję, która utrzymywała, że przyczyną katastrofy samolotu było zderzenie z ptakami.

Grafika z prawej przedstawia zdjęcie zestawu rakiet ziemia-powietrze z podpisem: „Według Rosji tak wygląda stado ptaków, które powoduje katastrofy samolotów”. Tutaj głównym mechanizmem jest hiperboliczne wyolbrzymienie i parodia. Rosyjskie władze wielokrotnie w swoich oświadczeniach mówiły o „stłuczce z ptakami” jako przyczynie katastrofy lotniczej. Autor memu kpi z tego, wskazując, że „ptaki” są w istocie pociskami przeciwlotniczymi. Semiotycznie rakiety stają się tu satyrycznym zamiennikiem fauny – „ptakami” w propagandowym ujęciu, co ma uwypuklić absurd tłumaczenia. Zdjęcie przygotowanych do wystrzelenia rakiet jest surowe, wojskowe i jednoznacznie agresywne, co potęguje kontrast z niewinnym tłumaczeniem rosyjskich władz.

Memy dotyczące stosunków rosyjsko-amerykańskich

Najnowsze memy odnoszące się do stosunków rosyjsko-amerykańskich, a w szczególności do stosunków między prezydentami obu krajów, zaczęły powstawać po wygranej Donalda Trumpa w wyborach prezydenckich w USA. Por.:

Rys. 27
Źródło: demotywatory.pl

Rys. 28
Źródło: demotywatory.pl

Rys. 29
źródło: demotywatory.pl

Wszystkie powyższe memy wykorzystują postać Donalda Trumpa i Władimira Putina, aby przedstawić w sposób ironiczny i satyryczny relacje, sympatie lub zależności między prezydentem USA a przywódcą Rosji. Humor, który się tu pojawia, jest mocno nacechowany politycznie i opiera się na szeroko dyskutowanych kontrowersjach związanych z wyborem Trumpa i jego stosunkiem do Rosji.

Mem nr 27 przedstawia Donalda Trumpa w pozie modlitewnej przed wizerunkiem przypominającym ikonę Jezusa, ale z twarzą Władimira Putina. Podpis głosi: „Panie prowadź mnie, niech twoja wola się stanie”. Mem opiera się na zamianie świętości na polityczny autorytet – twarz Putina umieszczona w miejscu Chrystusa jest silną metaforą podporządkowania się lub oddania. Trump zostaje tu przedstawiony nie jako niezależny polityk, ale jako ktoś, kto traktuje Putina niemal jak bóstwo lub duchowego przewodnika. Kontekstowo mem nawiązuje do wielokrotnie omawianych przez media oskarżeń wobec Trumpa o zbyt łagodne podejście do Rosji, unikanie krytyki wobec Putina i rzekome powiązania finansowe lub polityczne.

W kolejnym memie widzimy Władimira Putina z kieliszkiem szampana i ironicznym uśmiechem. Podpis sugeruje, że „jego ziomek” – Trump – ponownie został wybrany na prezydenta USA. Mem ten opiera się na humorystycznym uproszczeniu geopolityki do poziomu prywatnej znajomości („ziomek”) oraz radosnego świętowania z powodu odzyskania wpływów. Putin jawi się tu jako korzystający z wyboru Trumpa bardziej niż sam Trump, co sugeruje tezę, że Rosja zyskuje więcej niż USA, gdy u władzy znajduje się Trump.

Rysunek nr 29 przedstawia zdjęcie z oficjalnego spotkania Donalda Trumpa i Władimira Putina oraz podpis: „No to przyjacielu, Ameryka jest twoja, a Ukraina moja”. Obraz ten jest silnie nacechowany symbolicznie i politycznie, pełni funkcję oskarżenia, a jego główne przesłanie dotyczy domniemanej zмовy lub układu między liderami USA i Rosji kosztem suwerenności innych państw i interesów demokratycznych. Zdjęcie przedstawia uścisk dłoni między Trumpem a Putinem. Gest ten, choć formalnie

dypłomatyczny, w kontekście podpisu zyskuje zupełnie inne znaczenie. Nie jest wyrazem porozumienia międzynarodowego, lecz symbolem zakulisowego układu. Flagi USA i Rosji w tle wzmacniają wrażenie, że sytuacja dotyczy polityki międzynarodowej najwyższej rangi. Wyraz twarzy Putina, spokojny i opanowany, może być odczytywany jako przejaw jego pewności siebie i dominacji. W kontraście Trump wydaje się mniej zdecydowany, co w konwencji memu wzmacnia jego przedstawienie jako polityka uległego wobec rosyjskiego prezydenta.

Memy dotyczące zacofania technologicznego Rosji

Po agresji Rosji na Ukrainę nadal powstają memy, w których podkreślane jest technologiczne zacofanie Rosji, jednak w porównaniu z wcześniejszymi badaniami jest ich niewiele. Por.:

Rys. 30

Źródło: demotywatory.pl

Rys. 31

Źródło: kw.jk.pl

Rys. 32

Źródło: demotywatory.pl

Wszystkie przedstawione powyżej memy uderzają w wizerunek Rosji jako państwa technologicznie rozwiniętego, a humor służy tu jako narzędzie dekonstrukcji propagandowego przekazu o „wielkości” i „nowoczesności” Federacji Rosyjskiej.

Mem trzydziesty przedstawia Putina siedzącego przy biurku z komputerem – scenariusz znany jest z oficjalnych transmisji z Kremla, co przydaje całości autorytetu i powagi. Jednak podpis całkowicie ten obraz burzy, sugerując, że rosyjski prezydent używa przestarzałego i niewspieranego systemu operacyjnego. To ironiczne zestawienie władzy z technologicznym zapóźnieniem tworzy efekt humorystyczny, ale też podważa symbolicznie skuteczność i nowoczesność rosyjskiego państwa.

Rysunek nr 31 ukazuje prowizoryczne zabezpieczenie samochodu – łańcuch przypięty do betonowego słupa. Obraz ten semiotycznie odwołuje się do znaku prymitywności, improwizacji i braku instytucjonalnego zaufania. Samochód, jako symbol nowoczesności i mobilności, zostaje zderzony z prostym, niemal absurdalnym systemem zabezpieczeń. Powstaje wizualny oksymoron, który ma bawić, ale też zawstydząć. Pod powierzchnią humoru kryje się krytyka stanu państwa, zaufania publicznego oraz infrastruktury miejskiej.

Kolejny mem bazuje na anachronizmie. Stary telefon z tarczą obrotową zostaje nazwany „smartfonem”, co stanowi wyrazistą ironię i hiperbolę. Wizualny kontrast między słowem „smartfon” – symbolem mobilności, innowacji i cyfrowego postępu – a obrazem archaicznego urządzenia z epoki radzieckiej, tworzy komiczny dysonans. Przeszarżała technologia zostaje ironicznie zaprezentowana jako „nowość”. Kontekstualnie mem odnosi się do konsekwencji sankcji międzynarodowych i technologicznej izolacji Rosji po 2022 roku. W kontekście ograniczonego dostępu do nowoczesnych technologii, zakazu eksportu chipów czy wycofywania się zachodnich firm, Rosja zmuszona jest do korzystania z własnych zasobów, co w przekazie memu jest przedstawione jako cofnięcie się w czasie. To rodzaj kpiny z „suwerenności technologicznej”, którą Kreml próbuje głosić.

Memy przedstawiające biedę rosyjskiej prowincji

W zgromadzonym materiale znalazły się również współczesne memy ukazujące biedę i zacofanie rosyjskiej prowincji. Są one jednak nieliczne. Por.:

Rys. 33

Źródło: kwejk.pl

Rys. 34

Źródło: kwejk.pl

Oba przedstawione powyżej memy opierają się na bardzo silnym kontraście pomiędzy oficjalną narracją propagandową a rzeczywistością społeczną i materialną współczesnej Rosji. Ich wspólnym motywem jest zderzenie ideologicznego przekazu o „potędze państwa” z obrazem prowincjonalnej biedy, zaniedbania i degradacji infrastrukturalnej. Użycie obrazu i ironicznego tekstu ma na celu zdyskredytowanie władzy i jej narracji sukcesu. Forma memów jest prosta, ale przekaz bardzo silny: sugerują, że władza Putina jest oderwana od społeczeństwa, że rozwój Rosji jest tylko hasłem, a nie realnym procesem.

Memy przedstawiające rosyjskie absurdy

We współczesnych materiałach memowych można odnaleźć również nieliczne memy przedstawiające Rosję jako kraj dziwny i pełen absurdów. Obraz Rosji jako kraju, w którym mogą zdarzyć się najbardziej absurdalne sytuacje, jest wykorzystywany do tworzenia treści humorystycznych. W porównaniu z okresem sprzed wybuchu wojny memów takich jest jednak bardzo mało, np.:

Rys. 35

Źródło: kwejk.pl

Rys. 36

Źródło: kwejk.pl

Rys. 37

Źródło: kwejk.pl

Mem umieszczony z lewej strony porównuje zdjęcie absurdalnej klatki schodowej z Hogwartem, czyli magiczną szkołą znaną z książek o Harrym Potterze. W oryginale Hogwart charakteryzuje się ruchomymi schodami i tajemnymi przejściami. Tu ten „magiczny chaos” zostaje sprowadzony do realiów rosyjskich blokowisk i urbanistycznego nonsensu. Kontekstualnie mamy tu parodię postsowieckiej architektury i infrastruktury. Słabo zaplanowane, funkcjonalnie niedoskonałe, często absurdalne rozwiązania budowlane są obiektem memicznego folkloru na całym obszarze postkomunistycznym.

Środkowy mem opiera się na wizualnym kontraście – kobieta w stroju ludowym używa miotacza ognia, by spalić symboliczną kukłę zimy. Sam rytuał Maslenicy (słowiańskiego święta pożegnania zimy) ma spokojny, tradycyjny charakter. Użycie broni wojskowej do wykonania obrzędu tworzy dysonans kulturowy, który wywołuje śmiech, ale też podkreśla militaryzację mentalności. Obraz odwołuje się do stereotypu rosyjskiego zamiłowania do przesady, przemocy i siły fizycznej, nawet w kontekście tradycji ludowych. Mem pokazuje więc nie tylko absurd, ale też rosyjską agresję jako element codzienności.

Zdjęcie z prawej strony przedstawia konia ciągnącego karoserię samochodu w absurdalnym zestawieniu maszyny i siły pociągowej. Semiotycznie jest to przykład odwrócenia ról: zamiast końca epoki konnej na rzecz samochodów, tu koń napędza auto. Symbolizuje to parodię postępu technologicznego. Zamiast ewolucji, mamy prowizoryczne rozwiązania. Mem ironizuje nad stanem transportu w Rosji (szczególnie na prowincji), gdzie nadal widuje się zaprzęgi konne, a samochody bywają tylko atrapami mobilności. Może to być również komentarz do stanu rosyjskiej gospodarki czy braku dostępu do nowoczesnych technologii i części zamiennych. Całość jest groteskowa, ale głęboko symboliczna: pokazuje pozory nowoczesności oparte na archaicznych rozwiązaniach.

Podsumowanie

Trzy lata po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji na Ukrainę polska przestrzeń memiczna wciąż intensywnie reaguje na wydarzenia wojenne, kształtując bardzo wyrazisty, wielowymiarowy i jednoznacznie krytyczny wizerunek Rosji oraz Rosjan. Memy te funkcjonują jako nowoczesna forma komentarza społecznego, demaskując propagandę, wyśmiewając symbole władzy, ośmieszając patologie i absurdy systemowe oraz dokumentując (poprzez ironię) głęboki upadek mitu rosyjskiej wielkości.

W warstwie semiotycznej memy operują systematycznie powtarzającymi się kodami: znakiem „Z” jako odpowiednikiem swastyki, zestawieniami Putina z Hitlerem, wizerunkiem tekturowych czołgów, prymitywnego sprzętu wojskowego, czy parad o charakterze groteskowym. Świadomie stosowane są wizualne hiperbole: Putin przy absurdalnie długim stole, rzekomo nowoczesne uzbrojenie złożone z dziecięcych zabawek, czy wojsko „niosące pokój” w formie kradzionych sprzętów. Memy tworzą silnie antyimperialny, antymilitarny i antyputinowski przekaz, ostry w swojej satyrze, a jednocześnie czytelny w symbolice.

Na poziomie kontekstualnym memy te komentują:

- Wojnę i propagandę: wyśmiewają oficjalne komunikaty Kremla, które przeczą faktom (np. „zderzenie z gołąbkami pokoju” jako aluzja do zestrzeliwanych samolotów); ukazują bezsens przemocy i absurdy wojskowe (samozniszczenie, błędy, pijaństwo);
- Autorytaryzm i kult jednostki: parodiują wszechobecność wizerunku Putina, jego kontrolę nad wyborami i narracją medialną, a także nierealistyczne deklaracje o „rosyjskiej potędze”;
- Militarne niepowodzenia i kompromitację: w krzywym zwierciadle ukazują rosyjską armię jako prymitywną, nieprofesjonalną i skompromitowaną (czołgi udające martwe, rowery z wózkiem jako transport zmotoryzowany, porażki z ukraińskimi traktorami);
- Biedę, chaos i prowizorkę: przedstawiają Rosję jako kraj schyłkowy, w którym codzienność toczy się wśród błota, prowizorycznej inżynierii, ruin, starych technologii i chaotycznych rozwiązań rodem z postapokaliptycznego świata;
- Absurd codzienności i „rosyjski folklor”: ukazują życie w Rosji jako pełne improvizacji i nonsensu – zarówno w architekturze („rosyjski Hogwart”), jak i w zachowaniach społecznych (palenie kukły miotaczem ognia).

Nie brakuje także memów ukierunkowanych na relacje międzynarodowe, w których np. Władimir Putin pokazany jest jako duchowy przewodnik Donalda Trumpa, czy też jako cieszący się z jego zwycięstwa w wyborach. Te obrazy wzmacniają narrację o globalnym zagrożeniu, jakie niesie ekspansja rosyjskich wpływów oraz dezinformacji.

Memy, choć przeważnie humorystyczne, pełnią funkcję poważną i polityczną: są narzędziem społecznego oporu, sposobem odreagowania lęków wojennych oraz symbolicznym aktem walki z przemocą i imperializmem. Współczesna memosfera przekształca Rosję z groźnego imperium w obiekt zbiorowej ironii – karykaturę wielkości, której symboliczna potęga rozpada się pod ciężarem własnej propagandy, absurdów i nielogiczności.

Warto podkreślić, że wizerunek Rosji i Rosjan wylaniający się z materiału empirycznego zebranego w roku 2025 znacząco odbiega od obrazu funkcjonującego w polskich memach przed wybuchem pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 roku. Przed tym momentem Rosjanie przedstawiani byli głównie jako postacie osobliwe, często o skłonnościach do nadużywania alkoholu, Rosjanki ukazywano stereotypowo jako wyjątkowo atrakcyjne fizycznie, zaś sama Rosja jawiła się jako kraj egzotyczny, pełen osobliwych, nierzadko absurdalnych, ale zarazem intrygujących rozwiązań technologicznych i sytuacji społecznych. Mimo obecności elementów ironii i satyry, dominował wówczas ton relatywnie przyjazny, nacechowany dystansem, lecz pozbawiony jednoznacznie wrogiego nacechowania.

Wnioski

Wizerunek Rosji w polskich memach po trzech latach wojny to obraz skrajnie zdewaluowany, prześmiewczy, zdeheroizowany i odczłowieczony. Memy służą tu nie tylko rozrywce, ale również walce narracyjnej, mobilizacji emocjonalnej i budowaniu wspólnoty odbiorców zjednoczonych wokół wyśmiania agresora. Powtarzające się schematy wizualne, językowe i symboliczne utrwalają społeczną percepcję Rosji jako państwa pogrążonego w chaosie, przeszłości i paranoi, groźnego jedynie w swojej propagandzie, a w praktyce groteskowego i nieporadnego.

Polskie memy tworzą więc alternatywną kronikę wojny i systemu rosyjskiego, w której śmiech staje się narzędziem oporu, a memiczna ironia – aktem politycznej świadomości.

References

Sources

demotywatory.pl
kwejk.pl
memy.pl

Studies

- Brown R., *Public Relations and the Social Web: How to Use Social Media and Web 2.0 in Communications*, New York 2009.
- Burkacka I., *Język memów internetowych*, [w:] *Polszczyzna w dobie cyfryzacji*, red. A. Hącia, K. Kłosińska, P. Zbróg, Warszawa 2020.
- Dawkins R., *Samolubny gen*, Warszawa 1996.
- Dziadosz D., *Wizerunek Rosji i Rosjan w polskich memach internetowych*, „Heteroglossia – Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2022, nr 12.
- Caplan D.B., *Exploring the Dynamics of Internet Memes: Memetics, Virality and Cultural Evolution*, „Journal of Media and Communication Studies” 2015, № 7 (3).
- Kamińska M., *Nieczne memy. Dwanaście wykładów o kulturze internetu*, Poznań 2011.
- Кęпа-Фигура Д., *Мем (интернетовый) jako носник нарратива о войне*, [w:] *Дискурсологические тезы и синтезы язык – культура – медиа prace ofiarowane prof. dr. hab. Maciejowi Kawce*, red. P. Płaneta, R. Filas, Kraków 2019.

- Klimkiewicz A., Sładkiewicz Ż., Trendowicz M., *Kreowanie sensów w komunikacji internetowej: mem, stereotyp, mit*, Gdańsk 2025.
- Kołodziej W., *Memy internetowe jako nowy język Internetu*, „Kultura i Historia” 2012, nr 21, [w:] <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/archives/3637>].
- Kowalewska M., *O rozumieniu i o braku zrozumienia dla memów*, [w:] *E-gatunki. Dziennikarz w nowej przestrzeni komunikowania*, red. W. Godzic, Z. Bauer, Warszawa 2015.
- Kuługa W., *Od demotyatorów do wideomemów na TikToku. Ewolucja memów internetowych*, Gdańsk 2024.
- Niekrewicz A.A., *Od schematyzmu do kreacyjności. Język memów internetowych*, Gorzów Wielkopolski 2015.
- Shifman L., *Memes in Digital Culture*, MIT Press 2013.
- Sieńko M., *Demotyatory. Graficzne makra w komunikacji i kulturze*, [w:] *Komunikowanie (się) w mediach elektronicznych*, red. M. Filiciak, G. Ptaszek, Warszawa 2009.
- Słownik języka polskiego PWN*, [w:] <https://sjp.pwn.pl/slowniki/mem.html>.
- Sroka J., *Obrazkowe memy internetowe*, Warszawa 2014.
- Wójcicka M., *Mem internetowy jako multimodalny gatunek pamięci zbiorowej*, Lublin 2020.
- Zaremba M., *Memy internetowe (2010-2011)*, „Media i Społeczeństwo” 2012, nr 2.

Nota o autorce

Dorota Dziadosz – dr adiunkt w Instytucie Językoznawstwa Uniwersytetu Szczecińskiego.
Publikacje: monografie: *Leksykalno-semantyczne i pragmatyczne aspekty interiekcji w języku polskim, rosyjskim i niemieckim*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2018, 304 s.; *Socjolekt studentów uczelni szczecińskich i petersburskich*, Wydawnictwo Volumina.pl, Szczecin 2008, 276 s. **Artykuły:** *Wizerunek Rosji i Rosjan w polskich memach internetowych*, „Heteroglossia – Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2022, nr 12, s. 109-127; *Verbs derived from interjections in Polish, Russian and German*, “Beyond Philology: An International Journal of Linguistics, Literary Studies and English Language Teaching” 2021, № 18/1, p. 27-47; *Говорят ли животные на разных языках? О звукоподражаниях в польском, русском и английском языках*, „Annales Neophilologiarum” 2015, nr 9, Szczecin, s. 57-73.

ORCID: 0000-0001-6882-2084

Email: dorota.dziadosz@usz.edu.pl